

Ekologická kríza

Nová možnosť využitia príležitosti

Radúz Morsztýn

Medzinárodná ekonómia – INT302

Juraj Sipko

2.3.2010

Obsah

1.	Karbónový odtlačok	3
2.	Emisné kvóty	4
3.	Biznis	5
4.	Maledivy a priatelia	6
5.	Kríza.....	6
6.	Východisko	8
	Bibliografia.....	9

Po uplynutí piatich rokov od nadobudutia platnosti kyótskeho protokolu a zároveň po ukončení rokovaní v Kodani je vhodný čas na situačnú analýzu výsledkov procesu znižovania ľudského dopadu na životné prostredie, ktorý vedie ku globálnemu oteplovaniu.

Je zrejmé, že mnohé, najmä rozvinuté signatárske krajiny kyótskeho protokolu prejavujú úsilie o zníženie emisií skleníkových plynov, že sa vytvoril celkom nový trh s emistnými kvótami, stúplo verejné povedomie v oblasti životného prostredia, čo vytvorilo nové obchodné príležitosti ponúkajúce znižovanie karbónových odtlačkov našich životov a aj vďaka médiám sa stala z globálnej ekologickej krízy verejne diskutovaná téma. Predpokladom pre udržateľnú spoločnosť je však zachovanie funkčného ekosystému našej planéty, sú tieto zmeny a úsilia dostatočné a správne smerované ?

1. Karbónový odtlačok

Tak ako ľudia zanechávajú odtlačky na veciach vo svojom okolí, zanechávajú svojou činnosťou aj odtlačok na životnom prostredí, ten karbónový. Tento ukazovateľ zahŕňa nielen produkciu a distribúciu energií, ale aj transport, výrobu a služby. Jeho veľkosť je závislá ako od efektivity využívania vzácnych zdrojov, tak aj od typu ich využitia a zvolenej technológie. Bežný človek svojou činnosťou produkuje okolo piatich ton oxidu uhličitého ročne. Spoločnosť v rozvinutých krajinách sa snaží tento objem redukovať najmä ponukou karbónového offsetingu, ktorý v princípe funguje výmenou spotreby produktov alebo služieb s vysokým karbónovým odtlačkom za takú činnosť, ktorá tento efekt eliminuje. Príkladom karbónového offsetingu môže byť napríklad zaplatenie výsadby stromu za každý uskutočnený let, príspevok na ekologickú formu

produkcie energií, či podpora alternatívnych technológií. Tretia sekcia tejto práce sa zaoberá biznisom, ktorý tento nový trend vytvoril. Otáznou však je etika takéhoto správania, ktorá podporuje konzum a ponúka východisko, väčšinou však nie efektívne, keďže programy karbónového offsetingu nie sú účinné a často vôbec nedokážu zabezpečiť to, čo sľubujú na čo poukazuje Profesor Kevin Anderson a dodáva, že by tieto aktivity „mali byť zastavené“ (Checker, 2008) a nahradené karbónovou diétou.

2. Emisné kvóty

Po podpísaní kyótskeho protokolu v decembri roku 1997 sa zavádza pojem emisných kvót, teda množstva CO₂, ktoré môže entita vypustiť do ovzdušia tak, aby sledovala ciele redukovať objem vypúšťaných skleníkových plynov.

Od roku 2005, keď tento záväzok nadobudol platnosť tak signatári kyótskeho protokolu usilujú rôznymi spôsobmi udržiavať hranice emisií pod stanovenými hranicami, čo sa chápe ako náklad a brzda ekonomického rozvoja. Najmä novoinustrializované krajiny ako napríklad India, Čína či Južná Afrika tento koncept prijímajú kvôli nejasným charakteristikám týchto limitov po svojom, čo znamená že reálny objem skleníkových plynov medziročne zvyšujú argumentujúc potrebou ekonomického rastu, udržateľnosti sociálnej úrovne a nedostatkom prostriedkov pre transformáciu priemyslu. Zvláštne postavenie má USA, ktorého predstaviteľia kyótsky protokol síce podpísali, záväzný však pre krajinu nie je, keďže ho neratifikoval senát, keďže podľa jeho analytikov by mal znevýhodňujúci efekt. Svoju vôľu senát vyjadril v Byrd-Hagel rezolúcii, kde sa hovorí, že Spojené Štáty Americké nepodpíšu žiaden medzinárodný protokol, ktorý jasne neurčuje kritéria pre všetky zúčastnené strany a mohol by „sa stať ohrozujúcim pre ekonomiku USA“ (Senate of the United States, 1997).

3. Biznis

Tlaky na environmentálne zameranú politiku a redukciu dopadu ľudskej činnosti na životné prostredie napomáhajú vzniku organizácií s úplne novým podnikateľským zámerom. Týmto zámerom je pomáhať ekonomickým entitám s ich dopadom na životné prostredie.

Karbónový offseting je zdrojom konfliktov, keďže pomáha krajinám a organizáciám deklarovať znižovanie, či elimináciu dopadu na životné prostredie ich činnosťou, jeho outputy sú však minimálne otáznе. Presúva tak zodpovednosť za životné prostredie na spoločnosti „sadiace stromy“ miesto znižovania produkcie skleníkových plynov. Takéto ospravedlnenie gigantickej spotreby obyvateľov rozvinutých krajín oproti rozvojovým krajinám nesleduje stanovený cieľ ale naopak, vytvára prostredie neutralizujúce snahy o efektívne využitie prostriedkov na pomoc ekológii.

Spolu s pojmom emisných kvót sa objavuje aj obchodovanie s emisiami, ktoré využívajú najmä rozvinuté krajiny s veľkým zastúpením priemyslu na tvorbe HDP a nakupujú emisné kvóty od krajín, ktoré ich plne nevyužívajú. Je ťažké vidieť záujem rozvinutých krajín znižovať svoje emisie takýmto procesom, ponúka to však možnosť vzniku nového trhu, trhu z emisiami, ktorý je skvelou ukázkou transformácie príležitosti na zisk.

Faktorom, ktorý ostáva otázný je morálny komponent, najmä zodpovednosť za dôsledky činnosť ako jednotlivcov, tak aj organizácií. Efektívnejšia politika štátov pre manažment a reguláciu tohto, nového odvetvia by mohla pomôcť spoločnosti dosiahnuť stanovené cieľe, podporiť ekonomiky využitím tejto príležitosti a priviesť tak svoje záväzky do štádia realizácie efektívnym a pre environment prospešným spôsobom.

4. Maledívy a priatelia

Prezident Maledív, Mohamed Nasheed vidí situáciu ako hraničnú. Jeho krajina sa totiž po neúspechu kodaňského kola rokovaní dostala do nezávideniahodnej situácie spolu s ďalšími nízko položenými časťami sveta. Pri súčasnom trende oteplovania sa Maledívy ocitnú v najbližších desaťročiach pod vodou. Maledívy síce sú malou krajinou a nárazníkovou zónou dramatického vyvrcholenia dôsledkov našej interferencie do životného prostredia, postupom času však dôsledky začnú byť evidentné aj v ostatných krajinách po celom svete. Pre BBC k tomu povedal, že z tohto pohľadu „sme všetci Maledivčania“ (Nasheed, 2009).

V tomto kontexte začína byť averzia niektorých ako rozvinutých tak rozvojových krajín voči zásadným krokom smerujúcim k zvráteniu tohto procesu tragická. Nielen pre Maledívy a im podobných, ale aj pre tieto krajiny samotné.

5. Kríza

Z množstva definícií práca prezentuje vybrané tak, aby zachovala rozmanitosť pohľadov na problematiku znalostného manažmentu.

Globálnou ekologickou krízou rozumieme väčšinou znečisťovanie, globálne otepľovanie, ozónovú dieru a ich následky na environment. Bohužiaľ však táto kríza kulminuje v rokovacích sálach, pretože inaktivita v tejto oblasti je podmienená najmä neschopnosťou krajín sveta nájsť také východisko, ktoré by bolo pre všetkých prijateľné aj z ekonomického hľadiska. Aj keď sa Európska únia podieľa na boji proti globálnemu otepľovaniu záväzkom znížiť emisie CO₂ o 30% oproti hodnotám roku 1990 (European Council, 2009), nepriaznivý vývoj sa tak len mierne spomalý. Aj keby sa krajiny EÚ stali

karbónovo neutrálne¹ dnes, pre Maledivy sa nič nemení, pretože najväčší producenti emisií, Čína a USA (Wheeler, 2008) sa ku znižovaniu reálnych hodnot emisií stavajú nezodpovedne. Čína deklaruje záväzok „znižit’ svoje emisie o 45% relatívneho podielu ku jednotke HDP, čo v praxi predstavuje zvýšenie reálnych emisií o 100% v ďalšej dekáde“ (Lynas, 2009).

Krajiny sa ani v Kodani nedokázali zhodnúť na základných otázkach zodpovednosti, aj keď sa kryštalizuje termín spoločna ale diferenciovaná zodpovednosť vzhľadom na industriálnu minulosť rozvinutých krajín. „Rozvojové krajiny BRIC však eliminujú snahy o nastavenie záväzných emisných limitov a procesu ich znižovania“ (Sally, 2009), argumentujúc takzvanou klimatickou spravodlivosťou, podľa ktorej majú nárok sa vyvinúť rovnako ako rozvinuté krajiny, teda aj so zvyšujúcimi sa emisiami.

Vyskytujú sa aj skeptici, tvrdiaci že ľudský podiel na globálnom otepľovaní je minimálny, keďže sú známe teplotné cykly a na tento fakt poukazuje aj fakt, že len okolo 4% celkového množstva CO₂ má na svedomí ľudská činnosť. Jedným z nich je aj senátor Ron Paul, ktorý tvrdí, že tlaky na presadenie regulácie emisií sú len krokom ku zavedeniu svetovej dane a že je to cesta kontroly slabších silnejšími (Paul, 2009).

Rokovania, ako aj ekologická situácia, sa tak dostávajú do patovej situácie a unilaterálne rozhodnutia ako prijala napríklad EÚ sú svetlou výnimkou. Hlavní producenti emisií ostávajú nepohnutí a spoliehajú sa na ekonomický rast ako východisko z každého problému. Pridajúc efekt globálnej ekonomickej krízy sa tak vytvára prostredie nevhodné pre žiadanie dotácií pre environment.

¹ KARBÓNNOVO NEUTRÁLNE – nevypúšťali by do ovzdušia žiadne skleníkové plyny, mali by tak nulový karbónový odtlačok na životnom prostredí (pozn. Autora)

6. Východisko

Z množstva definícií práca prezentuje vybrané tak, aby zachovala rozmanitosť pohľadov na problematiku znalostného manažmentu. Podobne ako prebehla transnacionalizácia a globalizácia ekonomického sveta, mala by sa uskutočniť aj globalizácia zodpovednosti za planétu. Absentujúca politická a ekonomická vôľa dnes môže viesť ľudstvo draho zajtra.

Žiada sa však triezvy prístup pri nastavení úrovne zodpovednosti rozvojových a rozvinutých krajín tak, aby výsledky riešenia globálnej ekologickej krízy nemali za následok globálnu potravinovú a ekonomickú katastrofu.

Základná stratégia úspešného podnikania učí využiť možné riziká a transformovať ich na príležitosti. V kontexte globálnej ekologickej krízy by tak bolo možné využiť túto situáciu ako príležitosť pre zelenšie technológie a životný štýl podporené prijatím zodpovednosti za svoje prostredie a tak zabezpečiť možnosť žiť v normálnom prostredí aj nasledujúcim generáciám. Ďalšou príležitosťou pre zvrat v súčasnej situácii bude ďalšie kolo rokovaní Spojených Národov, ktoré sa uskutoční tento rok v Mexiku.

Bibliografia

European Council. (2009). *EU action against climate change*. Cit. 2010. Dostupné na

Internet: Environment EU:

http://ec.europa.eu/environment/climat/pdf/brochures/post_2012_en.pdf

Checker, M. (27. August 2008). *Carbon offsets: More harm than good ?* Dostupné na

Internet: Counter Punch: <http://www.counterpunch.org/checker08272008.html>

Lynas, M. (14. December 2009). The Copenhagen conference means life or death for the

Maldives. *Guardian* .

Nasheed, M. (December 2009). The World Debate - How much has Copenhagen

achieved. (S. Sackur, Autor interview) Copenhagen.

Paul, R. (2009). Copenhagen treaty. (A. Jones, Autor interview)

Sally, S. (23. December 2009). *India, China cooperated to torpedo climate deal*.

Dostupné na Internet: ABC News:

<http://www.abc.net.au/news/stories/2009/12/23/2779003.htm>

Senate of the United States. (25. Júl 1997). *Byrd-Hagel Resolution*. Dostupné na

Internet: The National Center for Public Policy Research:

<http://www.nationalcenter.org/KyotoSenate.html>

Wheeler, D. (27. August 2008). *China passes U.S.* Dostupné na Internet: Center for

Global Development: <http://www.cgdev.org/content/article/detail/16578/>